

IMME DROS

Griekse mythen

Met prenten van
Harrie Geelen

AMSTERDAM ANTWERPEN
EM. QUERIDO'S UITGEVERIJ BV
2012

Het einde van het begin

Toen de eerste mensen verhalen begonnen te maken
om aan elkaar te vertellen, kwam er een eind aan de Chaos.
Taal legde vast wat een enkeling ooit bij toeval ontdekte:
dat een stam bleef drijven, dat stenen vuur konden maken.
Taal ontwierp de wapens tegen verscheurende dieren.
Taal onderscheidde donker van licht en aarde van water.
Taal creëerde eenheid en tweestrijd, meesters en slaven.
Taal leerde tellen, meten, wegen. Taal vond het wiel uit.
Mensen bedachten woorden voor al wat ze konden beheersen
en de machten die hun te hoog gingen noemden ze goden.

De huiveringwekkende mythe van Perseus

Luister en huiver, vrienden. Dit is de mythe van Perseus,
zoon van Zeus, de god van donder, bliksem en regen.
Perseus, die ontkwam aan de dood en aan duizend gevaren.

Perseus, die won van een wrede tiran en een bloedstollend monster.
Perseus, die niet geboren mocht worden en toch werd geboren.
Perseus, die – een paar weken oud – alleen met zijn moeder
rondreef op zee in een lang niet zeewaardige kist, en landde
op het eiland Serifos, waar hij een man werd. Perseus,
die het slangenhoofd van Medusa er afsloeg. Perseus,
die, zoals het orakel voorspeld had, zijn grootvader doodde.

Duizenden jaren geleden, toen de aarde nog plat was
 leefde er in Argos een koning die maar geen zoon kreeg.
 Dat was langgeleden de grootste ramp voor een koning.
 Zonder zoon geen opvolger, zonder zoon geen toekomst.
 Dus de koning van Argos, die Akrisios heette,
 bad tot de goden, bracht hun elke dag kostbare offers,
 schapen, geiten, prachtige nachtzwarte stieren en smeekte:
 'Eeuwige goden daar hoog in de hemel, geef toch een teken.
 Wat moet ik doen om een zoon te krijgen? Zeg wat ik doen moet.
 Elke bedelaar die ik brood geef heeft kinderen, elke
 stumper, elke slaaf en elke slampamper heeft zonen.
 Waarom ik niet? Ben ik dan niet vroom en vrijgevig?
 Geef me een zoon en laat mijn naam niet verloren gaan later.'
 Goden zijn onvoorspelbaar! De koning werd eindelijk vader,
 maar het langverwachte koningskind was een dochter,
 mooi als de morgen, lief als de lente en zoet als de zomer.
 Maar een dochter. Akrisios treurde. Hij wilde zonen.
 Zonen, zonen, zonen. Dus hij bleef aan het bidden.
 Bleef aan het stieren offeren, bleef aan het aalmoezen geven.
 Jaren gingen voorbij. Akrisios werd ongeduldig.
 Kreeg hij een zoon of niet? Uiteindelijk ging hij naar Delfi,
 navel van de wereld, de stad waar mensen uit alle
 windstreken heen trokken om zich daar in de wereldberoemde
 tempel de toekomst te laten voorspellen door een orakel.
 Dat was raad van de goden door de mond van een priester.
 Hier in Delfi zat een priesteres op een driepoot
 boven een kloof, en uit de kloof steeg bedwelmende damp op.
 Half in trance sloeg de priesteres haar voorspellende taal uit.
 Meestal waren orakels vaag. Het kon vriezen en dooien.
 Eens kwam een rijke koning naar Delfi voor een orakel.
 Hij wilde weten of hij een oude vijand verslaan kon.
 'Door de oorlog zal een machtig koninkrijk vallen,'
 zei het orakel dubbelzinnig. De man trok ten strijde.
 Pas toen zijn eigen rijk was verslagen, zag hij de valkuil.

Maar Akrisios kreeg in Delfi een duidelijk antwoord:
'Jij zult geen zoon hebben maar een kleinzoon. Die zal je doden.'
Mensen kunnen beter niet weten wat er gaat komen.
Na het orakel lachte koning Akrisios nooit meer.
Zeker niet tegen zijn dochter Danaë. Zij kon geen goed doen.
't Liefst had de koning zijn dochter eigenlijk dood laten maken.
Maar hij was bang voor de goden en dus verzon hij iets anders.
Toen ze dertien jaar werd sloot hij haar op in een kerker
onder de donkere aarde, een vesting met koperen deuren,
zwaarbewaakt door valse honden met vlijmscherpe tanden.
Daar moest Danaë leven en ongezien, ongetrouwd sterven.
Boven haar waren lange, nauwe luchtgaten, tunnels,
waar geen sterveling doorheen kon, enkel wat zonlicht.
Zelfs door de allerkleinste opening dringt nog wel licht door,
want de zonnegod Helios ziet en hoort altijd alles.
Maar de prinses zag niets, geen wolken, geen vogels, geen sterren.
En ze zag geen mannen, ze werd verzorgd door slavinnen.
Volgens Akrisios kon er zo geen kleinzoon van komen.
In zijn overmoed dacht hij dat hij het noodlot kon tarten.
Mensen verbeelden zich slimmer te zijn dan de eeuwige goden.
Maar de goden laten zich niet door mensen misleiden.
Zeus, de hemelse heerser van donder, bliksem en regen,
hoorde herhaaldelijk van de zon hoe mooi de prinses was
die in Argos onder de donkere aarde moest wonen,
en hij vertrok op een dag met zware wolken naar Argos.
Door de lange, nauwe luchtgaten sijpelde regen.
Grijze regen vermengd met gouden vonkende druppels.
Druppels als kussen, zachte kussen, vurige kussen.
En een stem die Danaë kende en niet kende vleide:
'Ik ben Zeus, de god van donder, bliksem en regen.
Laat me je kussen met duizend kussen. Laat me je kussen.'
Danaë liet zich kussen door Zeus, drie dagen, drie nachten.
Negen maanden later werd haar zoontje geboren.
Hoe kan iemand een zuigeling stil houden. Ach, dat kan niemand.
Koning Akrisios hoorde hem huilen onder zijn voeten.
Woedend liet hij Danaë uit haar gevangenis halen.
'Wie is dat kind? Van wie is dat kind en wie is de vader?'
'Dit is Perseus, ik ben zijn moeder en Zeus is zijn vader.'

‘Zeus de vader? Je zult mijn tweelingbroer zeker bedoelen.
Die heeft jou natuurlijk verleid. Om mijn land in te pikken!
Die heeft niet genoeg aan zijn eigen gebied, die wil alles.
Hij heeft zoons en nu legt hij ook nog beslag op mijn kleinzoon.’
(Koning Akrisios en zijn broer waren vechtend geboren,
vochten al in de schoot van hun moeder, haatten elkaar al
voor ze het licht zagen en ze vertrouwden elkaar voor geen vadem.)
’t Liefst had de koning zijn dochter en kleinzoon dood laten maken.
Maar hij was bang voor de goden, en dus verzong hij iets anders.
Door de scheepsbouwer liet hij met spoed een vaartuig ontwerpen.
Meer een kist dan een schip en groot genoeg voor twee mensen.
In het diepste geheim werd die kist naar de kust toe gereden.
Leeg was hij niet, want Danaë zat erin met haar baby.
Hoe ze ook snikte en smeekte, de kist werd te water gelaten.
Drie dagen dreef hij stuurloos rond en drie lange nachten.
Golven tilden hem op en lieten hem vallen, de planken
kraakten, het deksel lekte, de bodem werd vochtig, een felle,
ijzige wind blies meedogenloos hard door iedere kier heen.

En zoals wanneer een hinde omringd door de jagers
tot het laatst nog haar jong wil verdedigen – en ze beschermt het
met haar eigen lichaam – zo beschermde ook deze
moeder met haar eigen lichaam het kind in haar armen.
Zonder ophouden bad ze om hulp van zijn machtige vader:
'Zeus, laat je zoon niet verdrinken. Laat je zoon niet verdrinken.'
Zeus, de god van de donder, hoorde haar zwakke gestamel
helemaal op de berg Olympos, waar zijn paleis staat.
En hij boog het hoofd, de onwereldse haren vielen
langs het gezicht van de god en de grote Olympos ging beven.
Schielijk draaide de wind en duwde de kist naar het eiland
Serifos, waar hij aan land spoelde dichtbij het huis van de visser
Diktys en zijn vrouw, gastvrije, godvruchtige mensen.
Zij ontfermden zich over de vrouw en over haar zoontje.
Daar op Serifos groeide hij op, de godenzoon Perseus.

II

Diktys leerde de jonge Perseus alles van schepen,
zeilen en riemen en alles wat hij moest weten van water,
wind en stroming om een behoorlijke visser te worden.
Danaë wilde hem alles leren over de goden.
Daar had Perseus geen geduld voor. Hij protesteerde:
'Ik ga naar zee en ik hoef alleen Poseidon te kennen,
dat is de god van de zee, dat is de god van de vissers.'
'Maar je blijft geen visser, Perseus. Jij wordt een koning!
Koning van Argos. Koningen horen de goden te kennen.'
'Goed, vertel me dan maar de avonturen van Hermes.
Hermes is ook een god en die wint altijd, dat is spannend,'
zei hij, maar zijn moeder bleef het koppig proberen.
'Straks van Hermes. Luister nu, Perseus. Eerst was er Chaos.

Uit de Chaos is alles ontstaan... Zeg, luister je, Perseus?’
‘Ja ik hoor het. Maar nu van Hermes. Nu weer van Hermes.’
‘Straks van Hermes. Dit is belangrijk. Dit moet je weten.
Alles komt voort uit de grote, woeste, duistere Chaos:
Licht en Donker, Lucht en Water, Hemel en Aarde.
Vadertje Hemel en moedertje Aarde kregen zes zonen
en zes dochters, we noemen die twaalf de Oudere goden
of de Titanen. Ze waren enorm en onnoemelijk machtig.
Een van hen is de vader van de zon en de maan, een
tweede is de wilde Okeanos, die als een slang van
sissend, kolkend water de aarde scheidt van het Onland.
Hij is de vader van alle zeeën en alle rivieren.
Luister je, Perseus? Wat is het laatste dat ik gezegd heb?’
‘Over Okeanos. Nu moet je weer vertellen van Hermes.’
‘Straks van Hermes. Elke prins hoort de goden te kennen.
Jij bent de erfgenaam van Akrisios, koning van Argos.

Wie niet weet hoe hemel en aarde vroeger ontstaan zijn,
niets weet van de goden, kan niet regeren, dus luister:
Kronos, de jongste Titaan, verjoeg zijn vader, de Hemel,
greep de macht en was van plan voor eeuwig te heersen.
Daarom wou hij geen zoons, hij had zelf zijn vader verslagen!
Vijf van de kinderen die hij kreeg met Rheia, zijn zuster,
slokte hij na de geboorte op, twee zoons en drie dochters.
Rheia verzoon een list: toen haar zesde kind was gekomen,
bracht ze Kronos een steen in zachte doeken gewonden:
“Grote Kronos, hier is ons jongste kindje, een jongen,”
zei ze. Kronos slikte de bundel ongezien door en
Rheia bracht haar zoon, die ze Zeus, de stralende, noemde,
veilig naar Kreta, waar een geit hem voedde en grootbracht.
Zeus trok ten oorlog tegen zijn vader zodra hij een man was.
Kronos werd verslagen en in de afgrond geworpen,
maar hij moest eerst zijn kinderen uitspugen, zonen en dochters.
Nu komt het allerbelangrijkste, Perseus, dit moet je onthouden:
Zeus werd na de Titanenstrijd de grootste gebieder,
god van de hemel, de wolken, de regen, donder en bliksem.
Broer Poseidon werd god van de zee, en de sombere Hades
kreeg de onderwereld met de graflelieweiden,
waar de doden heen gaan als vage, doorzichtige schimmen.
Hij is rijk, het erts is van hem en het edelgesteente.
Hera, de vrouw van Zeus, beschermde gezin en familie.
Hestia beheerde de haard, het centrum van iedere woning.
En de gouden Demeter zorgde voor vruchtbare akkers
overal op de aarde, die langzamerhand was voorzien van
dieren, vogels, vissen en wezens die leken op goden
maar niet als goden het eeuwige leven hadden: de mensen.
Eerst kwam het gouden mensenras, volmaakt en gelukkig.
Toen het zilveren, dat al minder was. Daarna het bronzen.
Rampen en oorlog bracht dat voort, corruptie en leugens.
Erger nog zou het ijzeren ras worden, wreed en misdadig.
Dat bevolkt nu de aarde, dus het zijn treurige tijden.
Helden als vroeger toen mensen samen streden met goden
zijn er al lang niet meer. Van alles wat leeft op de aarde
en erop rondkruipt is niets zo arm en zo hulpbehoevend

als de mens en dat is de schuld van Epimetheus,
zoon van een Titaan. Hij mocht de gaven verdelen
op de aarde en hij begon maar meteen bij de dieren.
Tijgers gaf hij klauwen, vogels krachtige vleugels.
Zelfs de wormen bedacht hij rijkelijk: als je ze doorsnijdt
leven de helften verder. Maar toen hij tenslotte de mensen
ook iets wilde bieden, had hij geen gaven meer over.
Later gaf zijn broer Prometheus het vuur aan de mensen.
Daarvoor heeft Zeus Prometheus gestraft, met kettingen hangt hij
aan een rots en een gier vreet de lever weg uit zijn lichaam.
's Nachts groeit de lever aan en overdag komt de gier weer.
Gruwelijk is de straf van de eeuwiglevende goden.
Zeus heeft kinderen bij godinnen, maar ook bij gewone
vrouwen. Hermes heeft bijvoorbeeld een aardse moeder.
Alle zoons van Zeus zijn sterk en beroemd en belangrijk.
Jij bent ook een zoon van Zeus, de god van de regen.

Denk daaraan wanneer je in nood bent. Zeus zal je helpen.’
‘Ja, dat heb je al honderd keer gezegd. Nu van Hermes.
Als ik een zoon van Zeus ben, ben ik een broertje van Hermes.
Hermes kan me ook wel helpen als ik in nood ben.
Dus het is heel belangrijk om te vertellen van Hermes,’
zeurde Perseus, die een spannend verhaal wilde horen
en de rest wel geloofde. Zijn moeder vertelde van Hermes.
Hoe die werd geboren op de berg Kyllene,
waar zijn moeder een mooie grot had. Hoe hij de eerste
dag al zijn windsels afdeed en een schildpad doodde.
Hoe hij uit het schild de eerste lier wist te maken.
Hoe hij zichzelf leerde spelen tot de muziek hem verveelde.
Hoe hij ’s middags de koeien stal van zijn halfbroer Apollon.
Hoe hij de vijftig koeien ergens verstopte, zijn windsels
netjes weer omdeed en onschuldig ging liggen slapen.
Hoe Apollon erachter kwam en de grot in kwam stuiven,
waarna Hermes hem suste door hem de lier aan te bieden.
Hoe hij later de snelle boodschapper werd van zijn vader,
hoe hij de waakhond Argos, die ogen achter en voor had,
doodde. Hoe hij de god werd van dieven en handelaars, hoe hij
reizigers hielp naar hun doel en doden geleidde naar Haides.
Perseus luisterde naar zijn moeder met stralende ogen.
Altijd wilde hij dat ze dezelfde verhalen vertelde.
Altijd over de slimme, handige, pijlsnelle Hermes.